

DOI 10.52363/2414-5866-2024-1-1

УДК 35.077.6

*Крюков О.І., д.держ.упр., проф., ННВЦ НУЦЗУ, м. Харків,  
ORCID: 0000-0002-6335-5429,*

*Луценко С.М., к.держ.упр., доц., КЗ «Сумський обласний інститут післяди-  
пломної педагогічної освіти», м. Суми,  
ORCID: 0000-0002-1318-3999*

*Kryukov O., Doctor in Public Administration, Professor,  
Educational and Production Center of the National University  
of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv,*

*Lutsenko S., PhD of Public Administration, Associative Professor,  
Dean of Faculty of Advanced Training and Retraining of Sumy Regional Institute  
of Postgraduate Pedagogical Education, Sumy*

## ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

### INFORMATION COMPONENT OF PUBLIC ADMINISTRATION IN MODERN CONDITIONS

*У статті аналізуються дослідження у сфері формування інформаційно-го суспільства в Україні та світі. Підкреслюється необхідність урахування інформаційних чинників при формуванні державної політики. Обґрунтовано роль комунікацій у системі публічного управління. Розглянуто інформаційне забезпечення органів публічного управління як оперативну систему одержання, зберігання та обробки інформації в сучасних умовах.*

**Ключові слова:** *інформаційне суспільство, інформаційне забезпечення органів державної влади, інформаційна політика держави.*

*The article analyzes research in the field of information society formation in Ukraine and the world. The need to take into account informational factors in the formation of state policy is emphasized. The role of communications in the public administration system is substantiated. Information provision of public administration bodies as an operational system of obtaining, storing and processing information in modern conditions is considered.*

***Keywords:** information society, information support of state authorities, information policy of the state.*

**Постановка проблеми.** Роль інформації в житті держави та суспільства дуже велика. З початком у лютому 2022 р. війни в Україні роль інформації та інформаційних технологій значно розширюється, підвищуються вимоги до органів державної влади вчасно реагувати на нові інформаційні загрози суспільству та державі. З розвитком нових інформаційних і комунікаційних технологій в сучасних умовах інформація стала розглядатися як цінність, що найбільше сприятиме розвитку цивілізації. Інформаційне суспільство надає нові можливості для розвитку держави. Існуючі інформаційні можливості України, інтелектуальний капітал нації є тим суспільним благом, вміле розпорядження яким повинно послужити процвітанню держави.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Теоретичну основу дослідження інформаційного суспільства становлять праці класиків Д. Белла, М. Кастельса, М. Маклюєна, Е. Тоффлера. Свій внесок у теорію інформаційного суспільства зробили такі відомі зарубіжні вчені, як Дж. Гелбрейт, У. Дайзард, К. Кветонь, Д. Лайон та ін.

Проблеми інформаційного суспільства та інформаційного забезпечення органів публічної влади в Україні вивчають такі вітчизняні науковці, як Т. Бельська, В. Воронкова, О. Крюков, В. Ліпкан, А. Марущак, Г. Почепцов, С. Чукут, В. Соснін, В. Цимбалюк, М. Швець та ін..

**Постановка завдання.** Мета статті – проаналізувати стан інформаційного забезпечення органів публічного управління а також готовність органів державної влади вчасно реагувати в умовах війни на ті чи інші інформаційні загрози українському суспільству.

**Виклад основного матеріалу.** Інформаційне або постіндустріальне суспільство – це така фаза («хвиля») в розвитку цивілізації, коли головними продуктами виробництва стають не речі та енергія, а інформація і знання.

Основними рисами, що вирізняють подібний соціум від усіх його попередників вважаються:

– створення глобального інформаційного простору здатного забезпечити нову якість життя;

– збільшення питомої ваги інформаційно-комунікативних технологій, продуктів і послуг у валовому внутрішньому продукті (ВВП) країни;

– поява якісно нових комунікацій та ефективною інформаційної взаємодії людей на засадах зростаючого доступу до національних і світових інформаційних ресурсів, подолання інформаційної нерівності (бідності), прогресуюче задоволення людських потреб в інформаційних продуктах і послугах [1, с. 3].

Інформацію і знання Е. Тоффлер називає визначальними

досягненнями ХХ століття. Для «інформаційного суспільства» характерне повсюдне розповсюдження комп'ютерів, турбореактивної авіації, гнучких технологій. Інформаційне суспільство (третя хвиля) несе з собою нові інститути, відносини, цінності, те, що Е. Тоффлер називає новим ладом життя. Цей устрій життя заснований на різноманітних поновлюваних джерелах енергії; на методах виробництва, які заперечують більшість фабричних складальних конвеєрів; на нових не нуклеарних сім'ях; на новій структурі, яку Е. Тоффлер називає «електронним котеджем»; на радикально змінених школах і об'єднаннях майбутнього. Тобто в інформаційному суспільстві формуються нові види сім'ї, стилі роботи, життя, нові форми політики, економіки та свідомості. Е. Тоффлер обґрунтовував думку про те, що «влада, заснована на силі й багатстві, втрачає свій вплив, хоча й не зникає повністю. Але справжню владу набуває знання в різних формах – інформації, науки, мистецтва» [3, с. 114].

Інформація та звання стали основним предметом праці більшої частини людей, а знаряддям праці виступають інформаційно-комунікаційні технології. Змінився характер праці, набуваючи ознак творчої діяльності. Більшість людей вже не знаходиться в механічному середовищі, а проводить більшість свого виробничого часу в спілкуванні з людьми та символами. Людина вже не зосереджена на виробництві матеріальних товарів, а більшість свого часу присвячує комунікації і обробці інформації.

Визначні характеристики інформаційного суспільства як моделі є, по суті, ідентичними характеристикам постіндустріального суспільства. Головним чинником суспільних змін стає виробництво та використання інформації; теоретичне знання як вища цінність і основний товар стає чинником формування нової соціальної структури суспільства, а також нових моделей керування.

Якщо в індустріальну епоху в умовах капіталістичної економіки вирішальне значення мали власність і капітал, то в інформаційному суспільстві відбувається перехід до обслуговуючої економіки, коли домінуючу роль починає відігравати сфера послуг, причому послуг передусім інформаційних.

У розвинених країнах величезний потенціал – як позитивний, так і негативний – соціокультурної складової процесів інформаційної «технологізації» вже давно усвідомлений не тільки на науково-експертному, а й на політичному рівнях.

Формування нової людини – «людини інформаційної» – це одна з базисних характеристик інформаційного суспільства. У даній характеристиці важливими стають такі визначальні моменти.

Насамперед, значущим є те, якою повинна бути особистість в умовах інформатизації. В умовах розгортання інформатизації кожне з діалектично взаємозв'язаних начал людини – фізичне, психічне й соціальне – вимагає

спеціального врахування, оскільки тільки в цьому випадку нові можливості інформаційного суспільства можуть бути повною мірою використані для розвитку людини. Без урахування специфіки цих начал людини інформатизація загрожує негативними суспільними наслідками [2, с. 13].

У сучасних умовах українське суспільство характеризується як комунікаційна система, в якій відбувається постійний обмін інформацією та думками і де кожен член суспільства має право на доступ до інформації й відстоювання власної позиції.

На нашу думку, комунікація сьогодні пронизує всі соціальні процеси, проте вона має не лише позитивні, а й тривожні наслідки, оскільки призводить до віртуалізації реальності, уможлиблює маніпуляцію свідомістю, перетворює людину на «розірваного» «часткового» суб'єкта, який виступає «ретранслятором» повідомлень, наслідком чого стає втрата власного «Я», втрата особистості [4].

Створення сучасного світового інформаційного простору висуває все нові вимоги до людини як духовно-суспільної істоти, здатної приймати виклики інформаційної цивілізації й нести відповідальність за власні дії та їх наслідки.

У сучасних умовах вражаючим є прогрес комп'ютерів і телекомунікацій, які сприяли тому, що маловідома технологія Інтернет перетворилася на рушійну силу переходу до мережевого суспільства. Мережева структура проникає в усі сфери життя людини та суспільства – економіку, політику та культуру, і тим самим перетворює людину. Як зазначає М. Кастельс, «незважаючи на всі проби врегулювати, приватизувати та комерціалізувати Інтернет і системи, які входять до нього, мережі комп'ютерних комунікацій, як в Інтернеті, так і за його межами, характеризуються щонайширшим розповсюдженням, багатобічною децентралізацією й гнучкістю» [5, с. 339]. Зокрема, він вважає Інтернет технологічним базисом формування нової людини. На його думку, сучасний Інтернет-мислитель уподібнюється енергетичній системі і електродвигуну, тому що «він здатний поставити «інформаційну енергію» для будь-яких сфер людської діяльності» [5, с. 8].

У цих умовах слід акцентувати увагу на тому, що інформація і ІКТ швидко оновлюються. Так, у роботі «Багата дитина. Розумна дитина» Р. Кийосаки описав закон інформаційного суспільства. Зокрема, він акцентував увагу на законі Муаро, відповідно до якого кількість інформації подвоюється кожні вісімнадцять місяців. Отже, щоб йти в ногу з часом, необхідно вчитися заново кожні вісімнадцять місяців. Людина постійно й безупинно має вчитися, змінюватися й адаптуватися до нової інформації.

Інформаційно-комунікаційні технології сприяють швидкому розповсюдженню, накопиченню та використанню інформації як продукту виробництва. Тісно пов'язане з цим поняттям і поняття «інформаційне забезпечення» – це оперативна система одержання, зберігання та обробки ін-

формації, створена з метою розроблення та прийняття управлінських рішень. Її можна розглядати і як процес забезпечення інформацією, формування нормативної бази, розміщення інформації, що використовується в інформаційній системі. Функції ринку в умовах інформаційного суспільства виконує система інформаційних мереж.

Інформація є найбільш демократичним джерелом влади. Цю думку підтверджують політологи, які вважають, що мати важливу інформацію означає мати владу; вміти відрізнити важливу інформацію від неважливої – означає мати ще більшу владу; можливість розповсюджувати важливу інформацію у власній режисурі чи приховувати її – означає мати подвійну владу [2, с. 151].

Усі високорозвинені держави розглядають побудову інформаційного суспільства як основу свого соціально-економічного, політичного та культурного розвитку й проводять цілеспрямовану державну інформаційну політику. Інформаційне забезпечення різних країн залежить від особливостей їх соціально-економічного та культурного розвитку. Головна стратегічна мета державної інформаційної політики України – це забезпечення переходу до нового етапу розвитку нашої держави, побудова інформаційного суспільства й входження її у світове інформаційне співтовариство.

Роль держави в інформаційному забезпеченні полягає в такому [2, с. 197]:

- розробленні законодавчої бази;
- адміністративному регулюванні, яке сприяє інвестиціям, розвитку справедливої конкуренції у галузях інформаційної індустрії;
- удосконалюванні системи освіти;
- наданні соціальних державних послуг за допомогою ІКТ;
- забезпеченні інформаційного обслуговування структур громадянського суспільства та населення на основі розвитку масового інформаційного обміну і масових комунікацій;
- урахуванні громадської думки при розробці рішень;
- створенні умов розвитку для зростання інформаційного сектору національної економіки;
- підтримці інноваційних проектів створення і розвитку інформаційних систем у пріоритетних галузях економіки;
- забезпеченні інформаційної безпеки та захисті інформації;
- забезпеченні рівноправної участі у міжнародному розподілі праці.

Зауважимо, що створення таких умов є найбільш прийнятним і для України в сучасних умовах формування інформаційного суспільства на національному рівні. Необхідно використовувати весь передовий світовий досвід і всі досягнення, щоб на основі вітчизняного наукового потенціалу отримувати рішення, принаймні, на рівні світових стандартів.

При цьому слід зазначити, що в останні роки відбуваються певні зміни

у свідомості державних службовців. Вони потребують інформаційного забезпечення, бо це прискорить та удосконалив процес прийняття рішень.

Як зазначають дослідники, сучасні інформаційні технології відіграють все більш важливу роль у системі державного управління розвинених країн світу. За допомогою інформаційних технологій прискорюється процес прийняття рішень, з'являються нові способи надання громадянам інформації та послуг. Саме рівнем інформаційного забезпечення оцінюється ступінь зрілості суспільства [7].

Для характеристики рівня розвитку інформаційного суспільства використовуються ІКТ-індекси (е-індекси). До основних індикаторів експерти відносять індикатори стану доступу до телекомунікаційної інфраструктури, а саме [7]:

- доступ населення й суспільства до радіо, телефону, персонального комп'ютера (ПК), Інтернет;
- учнів у школах – до ПК, Інтернет;
- у медичних установ, органів місцевої влади та уряду – до телефону, ПК, Інтернет.

Існує понад двадцять різних е-індексів. Для характеристики інформаційного забезпечення важливим є критерій готовності суспільства до використання ІКТ. За допомогою індексів можна оцінити прогрес країн на шляху до інформаційного суспільства й сприяти просуванню компаній на перспективні ринки збуту.

Починаючи з 2000 року організація Economist Intelligence Unit і корпорація IBM щорічно публікують рейтинги провідних країн світу в галузі «Електронної готовності» (e-readiness). Ці рейтинги засновані на моделі, розробленій спільно з інститутом IBM Institute for Business Value. «Електронна готовність» – це критерій готовності країни до використання різних інтернет-можливостей. Методологія ранжирування країн є багатоаспектною й постійно модифікується, модель складається зі ста кількісних і якісних критеріїв, що представлені наступними категоріями [5]:

- забезпеченість зв'язком і технологічна інфраструктура (20 % оцінки) проникнення Інтернету, мобільних телефонів, персональних комп'ютерів, WiFi-доступ, захист Інтернету;
- бізнес-середовище (15 %) – загальна оцінка ділового клімату, що охоплює розвиток економіки, політичну стабільність, регуляцію оподаткування, ринку праці, якість інфраструктури, відкритість ринку до торгівлі та інвестицій;
- соціальне і культурне середовище (15 %) – рівень загальної освіти, комп'ютерна грамотність, використання електронного бізнесу як катализатора інновацій, кількість зареєстрованих патентів, технічні навички робочої сили;
- правове середовище (10 %) – законодавче і державне регулювання

використання Інтернету, легкість реєстрації нового бізнесу, захист інтелектуальної власності, урядова підтримка інфраструктури Інтернету, рівень цензури;

– урядова політика і бачення (15 %) – законодавче і державне регулювання використання Інтернету, легкість реєстрації нового бізнесу, захист інтелектуальної власності, урядова підтримка інфраструктури Інтернету, рівень цензури;

– пристосованість споживача і бізнесу до електронної комерції (25 %) – національні витрати на інформаційно-телекомунікаційні технології, рівень і вектор розвитку електронної торгівлі, якість логістики і систем постачання, дієвість корпоративних фінансів.

У 2023 р. Україна посіла 63-є місце в рейтингу самого швидкого Інтернету з оцінкою 69,92 бала [8]. При цьому перше місце в рейтингу посів Сінгапур (254,55 бала), а США – шосте. На другому місці опинився Гонконг (243,59 бала). У десятку також увійшли такі країни, як Чилі, ОАЄ, Таїланд, Китай, Німеччина, Ісландія та Іспанія [8].

Найвище місце з пострадянських країн у рейтингу посіла Молдова – 35-є місце, Литва – 44-є, Росія – 57-є, Україна – 63-є, Естонія – 69-є, Узбекистан – 89-є, Білорусь – 90-є, Казахстан – 96-є місце [8].

За даними ІВМ, у 2017 р. рівень електронної готовності продовжує підвищуватися в усьому світі, проте забезпечувати готовність країн до розвитку електронного бізнесу стає складніше [8].

За наявністю доступу до Інтернету Україна посідає 84-є місце у світі, що, на наш погляд, свідчить про серйозні проблеми забезпечення цією послугою в Україні. Насамперед у першу десятку увійшли такі країни, як Південна Корея, Бахрейн, Японія, Норвегія, Ісландія, Люксембург, Катар, Саудівська Аравія, ОАЄ і Данія [8].

Щодо пострадянських країн, то тут ситуація наступна: Естонія посіла 21-є місце, Казахстан – 28-є, Азербайджан – 42-є, Молдова – 48-є, Узбекистан – 50-є, Росія 52-є, Литва – 57-є, Білорусь – 71-є, Вірменія – 76 місце, Грузія – 90-є [8].

Загалом ці показники свідчать про низький рівень електронної готовності нашої держави до функціонування в умовах інформаційного суспільства. Перед Україною стоїть завдання – здійснити соціально-економічну модернізацію на основі використання новітніх ІКТ, що потребує мобілізації значних політичних, економічних, фінансових, наукових і кадрових ресурсів.

Слід зазначити, що Україна вже зробила певні кроки в розвитку інфраструктури інформатизації та інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури.

Водночас упровадження та використання інформаційно-комунікаційних технологій в усіх сферах життя людини, суспільства, еко-

номіки, держави, з огляду на світові тенденції, є недостатнім для того, щоб Україна посіла гідне місце серед країн світу.

На шляху розвитку інформаційного суспільства в Україні існує ціла низка проблем, які потребують вирішення.

По-перше, це наукове та кадрове забезпечення сфери ІКТ. З одного боку, Україна має обмежений фінансовий і кадровий ресурс для забезпечення швидкого переходу до створення інформаційного суспільства, що зумовлено «еміграцією інтелектуального капіталу» – в середньому 2,5 тис. професіоналів виїжджають на роботу за кордон щорічно). Водночас слід підкреслити, що наукове та кадрове забезпечення сфери ІКТ в Україні традиційно є досить потужним. Щорічно українські заклади вищої освіти випускають майже 50 тис. фахівців в інформаційно-технологічній сфері. Крім того, за даними ВАК України впродовж останнього часу за спеціальностями, які належать до ІТ-сфери, було захищено 39 докторських та 256 кандидатських дисертаційних робіт.

По-друге, суттєвою проблемою, що негативно впливає на підготовку кадрів для ІКТ-сфери, залишається матеріально-технічне забезпечення навчальних закладів, особливо шкіл. Дані Держкомстату свідчать про те, що рівень забезпечення шкіл комп'ютерними класами у цілому по країні становить 93 %. Підключення до мережі Інтернет мають 42,7 % загальної кількості навчальних закладів. Безумовно, такий стан матеріально-технічного забезпечення не є сприятливим для ефективного розвитку як кадрового забезпечення сфери інформаційних технологій [9, с. 18–20].

По-третє, уповільнення впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Кризова ситуація й пов'язане з нею важке економічне становище країни у 2019–2023 рр. (Ковід-19, війна, інші виклики) вже призвели до значного скорочення витрат на інформаційні технології. Серед основних причин такого стану – падіння ВВП на 10 % і недостатність фінансових ресурсів у всіх категорій споживачів.

По-четверте, однією з проблем інформаційного забезпечення у сфері публічного управління є забезпеченість комп'ютерною технікою державних органів. Так, показник забезпеченості обчислювальною технікою у розрахунку на одного державного службовця центральних органів виконавчої влади та обласних державних адміністрацій складає відповідно 2,09 і 0,63. Тобто в центральних органах виконавчої влади (разом із структурними підрозділами) у середньому на одного держслужбовця припадає дві одиниці комп'ютерної техніки, тоді як на держслужбовця ОДА – менше одиниці [9, с. 30].

З метою подальшого впровадження ІКТ Україні розроблено проєкт Концепції Державної цільової програми впровадження в органах державної влади програмного забезпечення з відкритим кодом [10].

Надання органами державної влади електронних інформаційних та

адміністративних послуг громадянам та бізнесу на базі електронних інформаційних ресурсів з використанням мережі Інтернет є вкрай важливим для підвищення ефективності державної влади та суттєвим кроком до впровадження Електронного урядування в Україні. Такий підхід цілком відповідає європейським стандартам.

Наразі проблемами у сфері публічного управління в нашій державі залишаються:

- низька ефективність створених інформаційно-аналітичних систем окремих органів державної влади, які практично не використовують можливості сучасних методів аналітики, ситуаційного аналізу та прогнозування;

- повільне впровадження нових методів навчання, заснованих на використанні інформаційно-комунікаційних технологій;

- зниженню обсягів використання неліцензійного програмного забезпечення, зниженню видатків державного бюджету на легалізацію програмного забезпечення, розвитку індустрії програмного забезпечення в Україні.

Усе це свідчить про необхідність неухильного дотримання органами державної влади чинного законодавства у сфері інформатизації, визначення пріоритетних напрямів інформатизації відповідних галузей з метою забезпечення комплексності та цілісності виконання робіт з інформатизації та недопущення створення передумов отримання неякісних послуг. Основним завданням, що стоїть сьогодні перед державою, є створення національної інноваційної системи, що базується на розвиненій інфраструктурі, цивілізованому ринку технологій та законодавчій охороні результатів інтелектуальної праці. Спираючись на ефективну державну політику, Україна має реальні можливості здійснити технологічний прорив. Для підвищення ефективності державного управління важливим залишається удосконалення механізму інформаційного забезпечення.

**Висновки.** Аналіз ситуації в інформаційно-комунікаційній сфері дозволяє сформулювати такі основні завдання держави:

- створення умов розвитку і зростання інформаційного сектора української економіки;

- підтримка інноваційних проектів створення та розвитку систем інформатизації;

- інформаційне забезпечення та захист інформації;

- розвиток правової бази інформатизації.

#### **Список використаних джерел:**

1. Інформаційне суспільство в Україні: глобальні виклики та національні можливості : аналіт. доп. / Д. В. Дубов, О. А. Ожеван, С. Л. Гнатюк. Київ : НІСД, 2010. 64 с.

2. Інформаційне суспільство в світі та Україні: проблеми становлення та закономірності розвитку : кол. монографія / за ред. д. філос. наук, проф. В. Г. Воронкової ; Запоріж. держ. інж. акад. Запоріжжя : ЗДІА, 2017. 282 с.

3. Тоффлер Е. Третя хвиля / пер. А. Євса ; за ред. В. Шовкуна. Київ : Вид. дім «Всесвіт», 2000. 480 с.

4. Воронкова В. Г., Соснін О. В, Нікітенко В. О., Максименюк М. Ю. Філософія інформаційно-комунікативного суспільства: теоретико-методологічний контекст. Запоріжжя : ЗДІА, 2016. 276 с.

5. Кастельс М. Інтернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства / пер. з англ. Київ : Ваклер, 2007. 304 с

6. Кийосаки Р., Лектер Ш. Богатий ребенок, умный ребенок. Минск : Попурри, 2008. 36 с.

7. Рейтинг стран по уровню доступности Интернета среди населения. URL: [https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fnonews.co%2Fdirectory%2Flists%2Fcountries%2Fhouseholds-internet&psig=AOvVaw08iOftq\\_D3m06R6ISfVhiA&ust=1709730940825000&source=images&cd=vfe&opi=89978449&ved=0CAYQn5wMahcKEwjw5O2Kn92EAXUAAAAAHQAAAAAQBA](https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fnonews.co%2Fdirectory%2Flists%2Fcountries%2Fhouseholds-internet&psig=AOvVaw08iOftq_D3m06R6ISfVhiA&ust=1709730940825000&source=images&cd=vfe&opi=89978449&ved=0CAYQn5wMahcKEwjw5O2Kn92EAXUAAAAAHQAAAAAQBA).

8. ТОП-100 країн з найшвидшим інтернетом в 2023 році. URL: [https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fterazus.com%2Fru%2F1569-top-100-krain-z-najshvidshim-internetom-v-2023-rotsi&psig=AOvVaw08iOftq\\_D3m06R6ISfVhiA&ust=1709730940825000&source=images&cd=vfe&opi=89978449&ved=0CAYQn5wMahcKEwi42qL2mt2EAXU](https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fterazus.com%2Fru%2F1569-top-100-krain-z-najshvidshim-internetom-v-2023-rotsi&psig=AOvVaw08iOftq_D3m06R6ISfVhiA&ust=1709730940825000&source=images&cd=vfe&opi=89978449&ved=0CAYQn5wMahcKEwi42qL2mt2EAXU).

9. Дзюба М. Т., Демцов А. А. Ведення державної інформаційної політики у побудові єдиного інформаційного простору. Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2009. № 19. URL: [http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Znrviknu/2009\\_19/vip19-21.pdf](http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Znrviknu/2009_19/vip19-21.pdf).

10. Про схвалення Концепції Державної цільової програми впровадження в органах державної влади програмного забезпечення з відкритим кодом : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1588-р від 23.12.2009 р. URL: [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).

11. Pomaza-Ponomarenko A., Hren L., Durman O., Bondarchuk N., Vorobets V. Management mechanisms in the context of digitalization of all spheres of society // *Revista San Gregorio*. Special edition-2020. Núm. 42. URL: <http://revista.sangregorio.edu.ec/index.php/REVISTASANGREGORIO/issue/view/R SAN42/showToc>.

12. Pomaza-Ponomarenko A., Taraduda D., Leonenko N., Poroka S., Sukhachov M. Ensuring the safety of citizens in times of war: aspects of the organization of civil defense // *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. 2024. Volume 14. Issue 1. Pp. 216–220. URL: [https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/140139/papers/K\\_10.pdf](https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/140139/papers/K_10.pdf).

### Reference:

1. Dubov D. V., Ozhevan O. A., Hnatiuk S. L. Information society in Ukraine: global challenges and national opportunities: analyst. add. [Informatsiine suspilstvo v Ukraini: hlobalni vyklyky ta natsionalni mozhlyvosti: analit. dop.] / Kyiv: NISD, 2010. 64 p.

2. Information society in the world and in Ukraine: problems of formation and patterns of development: coll. monograph [Informatsiine suspilstvo v sviti ta Ukraini: problemy stanovlennia ta zakonornosti rozvytku] / Ed. by Dr. Philos. Sciences, Prof. V. G. Voronkova; Zaporizhzhya state Eng. Acad. Zaporizhzhia: ZDIA, 2017. 282 p.
3. Toffler E. The third wave. Kyiv: Ed. House "Vsesvit", 2000. 480 p.
4. Voronkova V. G., Sosnin O. V, Nikitenko V. O., Maksymenyuk M. Yu. Philosophy of information and communication society: theoretical and methodological context [Filosofia informatsiino-komunikatyvnoho suspilstva: teoretyko-metodolohichni kontekst]. Zaporizhzhia: ZDIA, 2016. 276 p.
5. Castells M. Internet galaxy. Considerations regarding the Internet, business and society. Kyiv: Wakler, 2007. 304 p
6. Kiyosaki R., Lecter Sh. Rich child, smart child. Minsk: Popurry, 2008. 36 p.
7. Ranking of countries by the level of Internet accessibility among the population [Reitynh stran po urovniu dostupnosti Ynterneta srede naselenyia]. URL: [https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fnonews.co%2Fdirectory%2Flists%2Fcountries%2Fhouseholds-internet&psig=AOvVaw08iOftq\\_D3m06R6ISfVhiA&ust=1709730940825000&source=images&cd=vfe&opi=89978449&ved=0CAYQn5wMahcKEwjw5O2Kn92EAxUAAAAAHAQAQAQAQA](https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fnonews.co%2Fdirectory%2Flists%2Fcountries%2Fhouseholds-internet&psig=AOvVaw08iOftq_D3m06R6ISfVhiA&ust=1709730940825000&source=images&cd=vfe&opi=89978449&ved=0CAYQn5wMahcKEwjw5O2Kn92EAxUAAAAAHAQAQAQAQA).
8. TOP-100 countries with the fastest Internet in 2023 [TOP-100 krain z naishvydshym internetom v 2023 rotsi]. URL: [https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fterazus.com%2Fru%2F1569-top-100-krain-z-najshvidshim-internetom-v-2023-rotsi&psig=AOvVaw08iOftq\\_D3m06R6ISfVhiA&ust=1709730940825000&source=images&cd=vfe&opi=89978449&ved=0CAYQn5wMahcKEwi42qL2mt2EAxU](https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fterazus.com%2Fru%2F1569-top-100-krain-z-najshvidshim-internetom-v-2023-rotsi&psig=AOvVaw08iOftq_D3m06R6ISfVhiA&ust=1709730940825000&source=images&cd=vfe&opi=89978449&ved=0CAYQn5wMahcKEwi42qL2mt2EAxU).
9. Dzyuba M. T., Demtsov A. A. Conducting state information policy in the construction of a unified information space [Vedennia derzhavnoi informatsiinoi polityky u pobudovi yedynoho informatsiinoho prostoru]. *Collection of scientific works of the Military Institute of Taras Shevchenko Kyiv National University – Collection of scientific works of the Military Institute of Taras Shevchenko Kyiv National University*. 2009. No. 19. URL: [http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Znpviknu/2009\\_19/vip19-21.pdf](http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Znpviknu/2009_19/vip19-21.pdf).
10. Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 1588-r dated 12/23/2009 "On the approval of the Concept of the State target program for the introduction of open source software in state authorities". URL: [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
11. Pomaza-Ponomarenko A., Hren L., Durman O., Bondarchuk N., Vorobets V. Management mechanisms in the context of digitalization of all spheres of society // *Revista San Gregorio*. Special edition-2020. Núm. 42. URL: <http://revista.sangregorio.edu.ec/index.php/REVISTASANGREGORIO/issue/view/R SAN42/showToc>.
12. Pomaza-Ponomarenko A., Taraduda D., Leonenko N., Poroka S., Sukhachov M. Ensuring the safety of citizens in times of war: aspects of the organization of civil defense // *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. 2024. Volume 14. Issue 1. Pp. 216–220. URL: [https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/140139/papers/K\\_10.pdf](https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/140139/papers/K_10.pdf).